

Red: Arne Borg

## Familjerådgivning

Föreningen Sveriges Socialchefer har beretts tillfälle att avge yttrande över delbetänkande "Familjerådgivning – verksamhet och organisation" från BFU Ds S 1983: 8, och får med anledning härav anföra:

Familjerådgivningsverksamheten är till sin omfattning ganska liten. Totalt innehåller den för hela landet 130 tjänster, som upprätthålles av 185 familjerådgivare. Befolkningsunderlaget varierar mellan 29 000 och 190 000 invånare per tjänst.

Huvudsyftet för familjerådgivaren är att behandla relationerna mellan vuxna i en samlevnadssituation. Men familjerådgivningen är inte ensam om denna verksamhet. Utöver den parallella verksamheten, som finns inom kyrklig och ekumenisk familjerådgivning, finns relationsbearbetning inom sjukvårdens verksamhetsområde (främst BUP/BPU) och inom socialtjänsten.

I och med genomförandet av SoL fick primärkommunen ett klart ansvar för att vid sidan av socialförsäkringens ekonomiska stödformer förmedla en individuellt anpassad omvårdnad, vård eller annan form av bistånd. Detta skulle vara en rätt som ingick i den grundtrygghet som tillkom alla i samhället.

Utifrån dessa intentioner uttalade departementschefen i propositionen "Om socialtjänsten" att "frågan om formerna för familjerådgivningens

organisatoriska inplacering i samband med bla den psykiska barn- och ungdomsvården" skulle ses över.

Föreliggande delbetänkande är ett led i denna översyn. Betänkandet ger ingen plats för nya konstruktiva tankegångar utan representerar snarast ett "status quo".

Familjerådgivningen skall förbli vad den alltid varit – en självständig verksamhet med primärkommunen eller landstingskommunen som huvudman och med specialutbildade socionomer och/eller psykologer som rådgivare. Behovet av att i vissa fall ha landstingskommunen som huvudman kan härledas av att inte alla primärkommuner har underlag för eller råd med en egen familjerådgivande verksamhet.

Huvudorsaken till att man kan stödja familjerådgivningen som en självständig verksamhet ligger främst i sekretess- och dokumentationsbestämmelserna. Sekretessen inom familjerådgivningen gäller utan skadeprövning, dvs att det inom familjerådgivningen finns en absolut sekretess. Man kan vända sig till familjerådgivningen utan att registreras med namn och personnummer och utan att personliga förhållanden dokumenteras. Något sådant existerar inte inom sjukvård eller socialtjänst.

Det bör vara en mänsklig rättighet att kunna tala med en kunnig person om personliga problem utan att registreras. Därför fyller familjerådgivningen en funktion. Men omfånget av familjerådgivningen är mycket litet om man jämför det med det behov för rådgivning som finns i samhället. Antalet skilsmässor talar sitt tydliga språk. Det är sannolikt att många problem skulle kunna lösas inom äktenskapet om människor fick hjälp. Och många skilsmässor skulle kunna förlöpa mera friktionsfritt om människor i ett tidigt skede kunde tala igenom problem kring vårdnad av barnen och ekonomi med en kunnig familjerådgivare.

Intentionerna i socialtjänstlagen

var en normalisering av socialtjänsten. Människor skulle kunna vända sig till sin socialbyrå när det gällde att få bistånd med tex barn tillsyn och äldreomsorg. Man skulle också kunna gå till sin socialbyrå om man hade personliga problem. Men tiden förefaller ännu inte mogen för detta.

Det faktum att vi har fått en större rättssäkerhet genom att det är länsrätten som fattar beslut om eventuella tvångsingripanden motverkar inte i tillräcklig grad den dubbelroll som socialsekreteraren får då han den ena dagen ger hjälp och stöd, men den andra dagen tvingas att gå in med utredningar om tvångsingripande. Denna dubbelfunktion av myndighet och servicegivande hindrar människor att gå till socialtjänsten med sina personliga problem. Och det är detta som medverkar till att också FSS föreslår familjerådgivningen som en fristående verksamhet inom socialtjänstens ram.

Denna bör vara befriad från dokumentations- och registreringstvång och med absolut sekretess. Detta skulle kunna göra det möjligt med familjerådgivning också i mindre primärkommuner. Mycket små kommuner bör kunna samorganisera en verksamhet.

## Slutsatser

Utredningen är för snäv i sin syn och sin utformning och kan ej läggas till grund för beslut. Förnyelse och utveckling av familjerådgivningen bör vägledas av följande synpunkter.

1) Ändrade samlevnadsmönster och familjelivets genomgripande förändringar motiverar en massiv och kraftfull utveckling och uppbyggnad av familjerådgivningen inom socialtjänstens ram, som ett led i den utvecklingen som är nödvändig för socialtjänsten för att uppfylla målangivelser och intentioner i SoL.

Denna förnyelse kan bli möjlig bla genom att socialsekreterarna avlastas bidragsärenden och får den nödvändiga fortbildningen för att

kunna gå in i en djupare relationsbearbetning.

2) Socialnämnden i kommunen bör själv eller genom avtal med annan kommun i länet organisera en verksamhet som omfattar

- familjerådgivning och relationsbearbetning
- utåtriktad informationsverksamhet
- handledning åt socialsekreterarna och enskilt studerande i arbetslag i frågor som rör familjedynamik
- medverkan i forsknings- och utvecklingsarbete samt fortbildning inom socialtjänsten

3) Föresättningsarna för familjerådgivningen och handledningens utveckling inom socialtjänsten bör uppmärksammas och analyseras i fråga om

- organisationsutveckling
- eventuell särskild enhet som fordras för annorlunda registrering, dokumentering av sekretess
- fortbildning och utbildning vid högskolorna
- behovet av särskilda konsulter
- rationalisering av bidragsverksamhet.

#### **The personal computer (P.C.) in pharmacy**

Den 13–15 juni 1984 arrangerar Apotekarsocieteten-Farmaceutiska föreningen en introduktionskurs om mikrodatorer på engelska med europeiskt/internationellt deltagande. Kursen, som bygger på den svenska varianten kommer att hållas i Stockholm. Sista anmälningsdag är den 13 april 1984.

Upplysningar lämnas av kurssekreterare Britt Lindberg eller utbildningsledare Anne-Christine Björnsell, tel 08/24 50 85, som på begäran också sänder utförligare information.

## **bok recensioner**

### **Rehabilitering av svårt handikappade**

**Flerhandikappade i Norrbotten – Social rehabilitering. Socialstyrelsen redovisar 1983: 9, 159 s, 30:–.**

De svårt handikappades väg till integrering är fylld av olika hinder med svårigheter främst att få eget boende, sysselsättning och arbete.

Under 1973–1982 har landstinget och samtliga 14 kommuner i Norrbottens län i samarbete med Socialstyrelsen bedrivit en försöksverksamhet för att socialt rehabilitera flerhandikappade. Projektets 8 delrapporter är sammanfattade i denna slutrapport, som utarbetats av Inga-Maj Juhlin. Syftet med projektet har varit att söka reda på personer med flerhandikapp i åldrarna 16–65 år och utifrån enskilda personers önskemål systematiskt pröva olika vägar att täcka behoven inom ramen för befintliga resurser och att försöka utveckla konkreta lösningar på flerhandikappades boendeproblem och andra svårlösliga problem, som kräver samordning av samhällets resurser. Med flerhandikappade avses i undersökningen varje kombination av rörelsehinder, syn-, hörsel-, tal-, svårigheter, begåvningshandikapp, psykiska handikapp m.m. Vid bedömningen har man också tagit hänsyn till den sociala situationen, vilket resulterat i att inventeringen kommit att avse en större grupp handikappade än om endast medicinska kriterier valts. Vid inventeringen användes registerdata och

uppgifter från olika myndigheters tjänstemän och lokala handikappföreningar. Målgruppen kom att utgöra 478 personer. Hembesök genomfördes av två personer tillsammans: en representant för kommunens socialvård och distriktsarbetsterapeut från landstinget, vilkas yrkeskunskaper kompletterade varandra. Vissa önskemål kunde tillgodoses direkt, medan framtida behov förmedlades till en lokal projektgrupp.

Särskilda insatser avseende boende med dygnet-runt-service har utförts i Piteå kommun genom Kronbodsvillan, ett storfamiljsboende för 6 hyresgäster (inflyttning 1975), i Bodens kommun genom Midgårdsvillan, ett kombinerat storfamiljs- och enskilt boende för 6–7 hyresgäster (inflyttning 1978) samt i Piteå kommun även genom Wåhlinsgatan 2, ett storfamiljs- och enskilt boende i hyresfastighet för 5 resp 3 hyresgäster (inflyttning 1981). Bostäderna är specialanpassade och kommunernas hemhjälpssamverksamhet svarar genom hemsamariter för de personliga insatserna. Utöver de tekniska lösningarna tillkom stöd och hjälp inför och i samboendet som sådant.

De flerhandikappade utgjorde en grupp som arbetsvärden saknade möjligheter att hjälpa. För att tillgodoses behovet av sysselsättning har tre projekt skapats: Gästgivaren i Öjebyn med filial i Långträsk, båda i Piteå kommun, Örnen i Luleå samt Prästholmen i Boden. Sysselsättningen har bestått av legoarbete, sy- och träslöjd, tillvaratagande av fri-märken m.m.

En särskild kartläggning av länets samtliga 82 dövblinda har genomförts av två intervjuare varav den ena var teckenspråkskunnig och den andra en tjänsteman som rekryterades från den dövblindes hemkommun. Genomgående behov var bättre tekniska hjälpmedel, fler tolkar och ökade kunskaper hos omgivningen.

Rapporten är stimulerande att läsa och bör nå sitt syfte att inspirera